

פרק א הטבת הנדות

בחלק הראשון נתבאר מה נקרא 'אור הגנוז', שהוא אור שמגלה שהעולם אינו מתנהג על פי הטבע כלל, כי 'אור הגנוז' הוא החיות האלוקי המוסתרת בתוך הבריאה שעל ידה מחיה הבורא ית' בכל רגע ורגע את כל פרטי העולם בהתחדשות מוחלטת, וכאשר זוכים לגלות את ה'אור הגנוז' מתבטלים כל ההסתרות ואנו מתעוררים להודות ולהתבטל לגמרי להשי"ת בהכנעה מוחלטת, כי מרגישים במוחש כיצד הוא נותן בנו חיות מחודשת בכל רגע, ועל ידי ביטול והודאה זה, מגיעים להודות ולהלל בשבח והודיה על כל רגע חדש של חיות ועל כל נשימה ונשימה.

כעת, לאחר שיש בידינו השגת הדברים, אנו צריכים לחבר אור נפלא זה אלינו, ולהאיר אותו בתוכינו פנימה. כי גם לאחר שאנו יודעים בשכלינו שיש מושג כזה של 'אור הגנוז' אבל קשה מאוד להרגיש אור זה, שהרי הטבע ניצב בכל זאת נגד עינינו ואינו מרשה לבטלו ולכפור במציאותו מכל וכל.

ולכן בשעה נשגבה זו של 'הדלקת נר חנוכה', מאיר בנו כח מיוחד ממרום להאיר בתוכינו אור זה, הנרמז בשלהבת שאנו מדליקים, שיש בכוחה וסגולתה להביא אותנו למצב של 'עד שתכלה רגל מן השוק' - עד שיכלה מקרבנו הרגילות של הטבע כאילו העולם מתנהג לבד ח"ו.

שלושה חלקים יש בקומת האדם, וכנגד זה צריך להאיר את ה'אור הגנוז' בכל חלק וחלק, עד שהיחוד השלם בינינו ובין הקב"ה יתגלה בכל חלקי קומתינו בתכלית היחוד והדביקות.

א הכנה למצוה

מקובל מפי צדיקי עליון כי 'ההכנה למצוה - גדולה מהמצוה עצמה', ויש לכך הרבה סימוכין מדברי חכמינו ז"ל.

א. כראיתא ב'שפת אמת' (פרי האזינו, יוהכ"פ וסוכות עוסקים במצות לולב מל"ד) וזל"ק: בטור הביא המדרש שבין וסוכה ואין עושין עונות והקב"ה אומר מה

בכל מצוה ומצוה שבתורה מצינו אצל רבותינו שרפי קודש שהשקיעו רבות בענין ההכנה למצוה, הם התכוננו בסילודין לקיים רצון בוראם מתוך תשוקה עצומה, ומתוך אהבה ויראה כרשפי אש².

מפורש, 'ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש' (ויקרא כג, ז), והקשה הגמרא (ר"ה ט) וכי בתשעה מתענין והלא בעשירי מתענין, אלא כל האוכל בתשיעי כאלו התענה תשיעי ועשירי. הן אמת שיש בזה סודות הרבה, עם כל זה אין המקרא יוצא מידי פשוטו, דהשי"ת צוה לנו לאכול בתשיעי מחמת שצוה להתענות בעשירי, ואולי אם לא נאכל בתשיעי לא יהיה בכחינו להתענות בעשירי, על כן צוה לאכול בתשיעי, ואכילה ושתיה של תשיעי נחשב כאלו התענה תשיעי ועשירי, מזה נראה להדיא דהכנה של מצוה כמצוה. ועל פי פנימיות, הנה בשעת ההכנה למצוה וברכת המצוות ממשיכין את המוחין המקיפים שהם גדולים יותר ואינם מוגבלים בכלי, ובשעת המצוה עצמה ממשיכין את הפנימיים.

וכה איתא בספה"ק בני יששכר (סיון מאמרי ה' אומ כח) וזל"ק: שע"י המצוה שהאדם עושה כתיקונה עפ"י הגבול שגבלה התורה מדותיה וקצבותיה של המצוה, על ידי זה מתקנים ומאירים אור הפנימי של הנשמה, ועל ידי הדברים הנוספים דקדוקי המצות ומילי דחסדי שהאדם עושה בכל מצוה מבלי גבול על ידי זה מאירים האור מקיף של הנשמה כי כל נשמה יש בה מקיף ופנימי.

ב. וראה בספה"ק ישמח משה (פ"י נלק) וזל"ק: בשם מהר"מ אלמשנוני, דכמו

דאזיל אזיל כו'. והקשה בטו"ז איך יהיו ימים אלו יותר [גדולים] מסוכות עצמו שמקיימים גוף המצוה ונאמר ראשון לחשבון עונות ע"ש. אבל אין הדבר רחוק שיותר כח והצלחה יש בהכנת המצוה מגוף קיום המצוה. אחד, כי עשיות המצוה הוא רק לשעה וההכנה הוא לעולם. וע"ז נאמר ושמרתם ועשיתם וכפי מה שאדם שומר עצמו תמיד כדי שיהי' מוכן לקיים מצות השי"ת. כי בודאי כל היגיעה לשמור מהבלי עולם צריך להיות כדי להיות מוכן לקיים מצות השי"ת וכפי הטהרה יוכל לקיים המצוה. וע"י השמירה זוכה לקיימה ונשמר מכל דבר כמ"ש שומר מצוה לא ידע רע. ועוד, כי מי יוכל לקיים המצוה כמשפטה. אבל הרצון והכנה להמצוה הוא לעשותו כרצונו ית' ולזאת ההכנה והשמחה לבוא להמצוה חשוב מאוד כנ"ל. ויש לדון קל וחומר ממה שאמרו ז"ל הרהורי עבירה קשים מעבירה. כל שכן מדה טובה הרהורי מצוה שאדם מהרהר ומשתוקק לקיים פקודת השי"ת טובים מהמצוה ושומרים האדם ועי"ז אין עושין עונות כנ"ל. עכד"ק.

וכן מוכח מדברי רש"י (נחמ"ד ט): וזל"ל: הכי קאמר קרא, הכינו עצמכם בתשעה לחדש לענוי המחרת, והרי הוא בעיני כענוי היום.

וכה כתב בספה"ק קדושת יום טוב (פ"י נלש"מ) וזל"ק: ודבר זה הוא מקרא

המשמעות הפנימית של 'הכנה למצוה' היא, שהרי תכלית המצוה היא להתדבק בהשי"ת (זוה"ק יתרו פב):¹ לפיכך ההכנה שמכין עצמו, את לבו ואת מחשבתו, לבוא לידי דביקות זו, ומעורר רגשותיו באהבה ויראה, כדי לקיים את המצוה מתוך דביקות אלוקית, יש בה אכן חשיבות גדולה ונכבדת, כי 'רחמנא ליבא בעי'.

ובפרט במצות נר חנוכה שהיא מצוה דרבנן שאמרו חז"ל (עירובין כא: ירושלמי ע"ז פ"ב ה"ז) 'חביבין דברי סופרים יותר מדברי תורה' יש להדר יותר בחביבות המצוה², ובמיוחד לאור דברי הרמב"ם (הל' חנוכה פ"ד, ה"ב) שכתב: 'מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד, וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח האל והודיה לו על הנסים שעשה לנו'³.

מרחוק מגדול העצה, לתקן הדעות וליישר כל המעשים. עכ"ל.

וראה מה שכתב ה'תולדות יעקב יוסף' (פ"י ואמנן אות ט) וז"ל: כי עיקר ותכלית כל התורה והמצות ועבודת התפלה כדי לבא למדרגה לאהוב את השי" ולדבק בו, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ג מה"י יסודי המורה) וז"ל האל הנכבד והנורא הזה מצוה לאוהבו שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, וכתב המפרש להרמב"ם וז"ל, שלא ניתנו כל המצות אלא כדי שנגיע בהם לזו המדרגה כדכתיב ובחרת בחיים למען תחיה לאהבה את ה' כנ"ל. עכד"ק.

ד. כתב בספר שיח שרפי קודש (מנוכה אות י) וז"ל: בשם החידושי הרי"מ זי"ע, 'כי טובים דודיך מיין לריח שמניך טובים', וידוע שחביבים דברי סופרים מדברי תורה, וזה 'כי טובים דודיך מיין', ומה הם דברי הסופרים, 'לריח שמניך' הוא נס חנוכה שפועל ביותר.

ה. וממשיך הרמב"ם: 'אפילו אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה, שואל או מוכר כסותו, ולוקח שמן ונרות ומדליק'.

והקשו האחרונים, למה מצות נר חנוכה

שיברחו בעלי חיים הארסיים מפני ריח טוב, ככה יברחו יצר הרע וכל חילותיו כחות הטומאה מפני הכנה טובה.

עוד כתב האור החיים הק' (שמות יט, ג): ויש לך לדעת, כי בחינת הקדושה לא תקדים אלא למומין אותה ומעיר על הדבר, והוא מאמרם ז"ל (זוה"ק לך לך פמ). באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא, והוא סוד אומרו (גלאש"מ ג, ו) 'ואד יעלה מן הארץ והשקה' מלמעלה 'את כל פני האדמה'.

וכתב הרמח"ל בספר דרך ה' (מ"ד פ"ג אות ז) בענין ההכנה ללימוד התורה: אולם מי שמטהר ומקדש עצמו במעשיו, הוא ימשיך בתלמודו השפעה כשיעור ההכנה שהכין את עצמו, וכשיעור שירבה בהכנה בן ירבה יקר התלמוד וכחו. והוא מה שמצינו בחכמים הקדמונים, שתורתם היתה מעטירתם כח גדול ונותנת להם מעלה ויקר, מה שלא נמצא בדורות האחרונים, מפני יתרון הכנתם על הכנת האחרונים.

ג. וכמו שכתב הרמב"ם (הל' ממורה סוף פ"ד): ורוב דיני התורה אינם אלא עצות

זכיון שכל עיקרה של מצוה זו היא לפרסם הנס, לא רק אל עוברי הרחוב, אלא גם בתוכינו, בתוך הלב בפנים - 'האידינא מדליקין בפנים' - להחדיר בקרבינו את שבח האל ולהודות לו, נמצא כי מצות הדלקת נר חנוכה אינה פעולה מעשית בלבד של הדלקת הנר, אלא נדרש לכך מעיקר הדין שהלב יהיה מוכן להכיר בגודל הנס ואת גדלו של מי שעשה נסים לאבותינו, ולכן ההכנה למצות חנוכה הכרחית מן הדין¹.

על כן יראה כל אחד להתקדש טרם גשתו להעלות את הנרות, להכין את חלקי נפשו ורוחו ונשמתו שיוכל השלהבת להאיר בהם², הן בעסק התורה המטהרת את האדם מכל

מע"ו) וז"ל"ק: כי זוהי הכנה למצות שנחשבת כמצות, וכמו שהביא ראייה היהודי הקדוש זצ"ל מפרשיסחא מהא דפועל יציאתו משל בעה"ב כברישי פרק השוכר את הפועלים.

וראה בספר שיח שרפי קודש (פר' וילא) וז"ל: פ"א שאל הרה"ג הגדול הר'

עזריאל ז"ל האבד"ק לובלין הראש ברזל [הנקרא אייזערנער קאפ] לאחד מהצה"ק זי"ע על איחור זמן התפלה, והשיבו, כי תפלה צריך הכנה רבה ועי"ז נתאחר זמן התפלה ושאלו שנית הר' הגאון הנ"ל הא יכול להשכים בעוד לילה ולעשות הכנות לתפלה, והשיבו הצה"ק הנ"ל שהכנה צריך להיות בזמן תפלה ונלמד מאברהם אע"ה דכתיב 'וישכם אברהם בבוקר כו' ויבקע עצי העולה, הא כל הזריזות נלמד מאע"ה הא היה יכול להשכים בלילה לבקע עצי עולה כדי שיהיה מוכן תיכף ומיד בבוקר לעשות המצוה, אלא שמע מינה שהכנה צריך להיות בזמן המצוה.

ז. אך כתב ה'ישמח ישראל' (מנוסה, אות 33) וז"ל"ק: 'הדלקה עושה מצוה', היינו שאם נתעורר בקרבנו אור הפנימיות הניצוץ אלקי אשר טמון בקרב כל איש

שונה משאר המצוות שאין חיוב לבזבז כל כך. וביאר באבני נזר (אורח חיים סי' מקא), שכל המצוות כיון שחישב לעשותם ואין בידו לעשותו הרי הוא אנוס, ומעלה עליו הכתוב כאילו עשאו, אבל נר חנוכה, כל מצוותה לפרסם הנס, ומה לאחרים במחשבתו, מזה לא יצמח שום פרסום נס.

וכתב בספר שיח שרפי קודש (מנוסה אות יג) וז"ל: החידושי הרי"מ זי"ע אמר, מהמצוה יוכל לידע גודלה, שהדין הוא ששואל ומוכר כסותו, ויותר מבכל מאודך, והוא משום פרסומי ניסא אשר הוא התגדלות כבוד שמים מנס שהוא גבוה מעל הטבע ופועל שיצטרך ויוכל לעשות יותר מביכולתו וטבעו, והיה מסיים, באם שייגע את עצמו במצוה, המצוה מודיע.

ו. ומסופר על הרה"ק רבי אהרן מקארלין זי"ע (נפטר אה"נ עמ' קנא) בזה"ל: בחנוכה שאלו אותו מה טעם הוא מתקן הפתילות ומכין את המנורה לעת ערב לפני ההדלקה ולא קודם למהר ההדלקה, וענה: ההכנה למצוה היא כעצם המצוה, ובמילא אין חילוק בין ההדלקה להכנה.

וכתב בספה"ק שם משמואל (פר' חיי שרה,

חטא ועון, להשקיע עצמו ראשו ורובו בים התורה^ה, והן בטהרת נפשו בתשובה עילאה וטהרת גופו בבית הטבילה^ו.

ב

בהטיבו את הנרות

היו צדיקים שקידשו עצמם שעות ארוכות בשרעפי קודש כהכנה לקראת הדלקת הנרות^ז,

ותעמיק באלו הדיבורים, תמצא בזה המשל עצות ודרכים והתחזקות לעבודת השם.

ח. וכתב בספר בני בינה (מנוסה) בזה"ל: הגאון הקדוש בעל אבני נזר זצ"ל, שאל פעם את אחד מתלמידיו, אם חידש משהו לפני הדלקת נר חנוכה, וענהו שלא חידש, הפטיר הגה"ק: אם כן, הדלקת כמו עם הארץ.

ט. ראה בשו"ת תפארת צבי להרה"ק רבי צדוק מלובלין זי"ע (מ"ג יו"ד סי' לא סק"ז) וז"ל: ק: אוהבי מצוה בעת יעשו מצוה שמכרבין עליה 'אשר קדשנו במצוותיו', שממשיכין אז קדושה [כמפורש במכילתא משפטים (יש פ"ג), עה"פ ואנשי קדש תהיון לי: 'כשהמקום מחדש מצוה, על ידה מוסיף להם קדושה'] יטבלו מקודם, והוא בכלל הנכנס לקודש מעון טבילה (יומא ג.). וכן נהגו רבים, וכל העושה כן וכוונתו לשמים, מצוה קעביד ומקבל שבר כעושה מצוה. ואע"פ שאינה מצוה חיובית ולא נתפרשה בשום מקום, יש לנו לחדש מצוות שהם דרך מדת חסידות מעצמינו בהאי גונא, ומצינו כן במתניתין ביצה (יט.) לפירוש רש"י שם (ד"ה הסוטה ג'ו), ע"כ.

י. וראה בספה"ק תפארת שלמה (פר' ויגט)

ישראל, ואש תבערת המצוה תוקד על לבו באהבה עזה ותשוקה לעשות מצות רצון הבוית"ש, בל יאחר כלל אף שלא הכין את עצמו להמצוה, גם אף אם עוד הוא מחופה ומכוסה ומלוכלך בכנדים הצואים, כי אם ימתין ויאחר עד שיכין את עצמו בהכנה דרבה כיאות להמצוה, בין כך ובין כך יכבה ויכלה הניצוץ ולא יוכל אף אח"כ לעשות מה, ושומר רוח לא יזרע, כי עד כמה מגיע התעוררותינו והתלהבותינו בזה"ז. וזה שאמרו 'הדלקה עושה מצוה', פירוש, עשיות המצוה עצמו הוא ההכנה. כמו שאנו אומרים 'אשר קדשנו במצותיו', קדשנו הוא מלשון הכתוב 'וקדשתם היום ומחר' (שמות יט, י) לשון הכנה והזמנה, 'במצותיו', ב' משמש במקום 'על ידי', פירוש על ידי עשיות המצוה. עכד"ק.

וכתב בספה"ק שומר אמונים (מלאמר נמנות ישראל ויושלים פרק ו) בזה"ל: הרה"ק רבי זאב מזבארזי פירש (שמות ג, ג) 'וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה וגו' והסנה איננו אוכל, הגם כי הסנה איננו אוכל ועדיין הוא מלא ממדות רעות, עם כל זה 'וירא אליו ה' בלבת אש' דהיינו על ידי תשוקה וחפצה. ואם תתבונן אחי

וכמו שמצינו גם במנורה בבית המקדש שיש בה ציווי מיוחד 'להטיב את הנרות'^נ, לנקות את הכלי, את הפתילה, ולהכין שמן טהור, כתית למאור, ואף שעצם ההדלקה כשרה בזר, אך ה'הטבה' מעכבת בכהן (רמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ט ה"ז), כי כל מעשה המנורה היא להכין 'כלי' שבו הולך לשכון אור גדול ועצום - 'אור הגנוז' - אור ניסי שלמעלה מזרז הטבע, אור כביר ונורא, שאין לנו יכולת להחזיק בו, כי אינו נתפס בכלי השכל האנושי, ונדרש מאיתנו רק לעשות 'כלי' טהור, ולהכין מקום נאה ומכובד, שיהא ראוי ומוכשר לקבל אורה.

אכן אין לנו אפשרות להגיע אל ה'אור הגנוז' שהוא אור מופלא רום מעלה, אנו לא יכולים להמשיך אותו עלינו, אך כאשר מוכינים 'כלי' ומתקנים 'בית קיבול' להשראת האור,

הכל כי באם יעשה האדם בעצמו הכנה כראוי לא ימוט ממנו בע"כ עשיית המצוה בדת והיא הנותנת כח ועוזו לאדם ומעוררת אותו בקיום המצוה לכל יתשל ממנה.

וזהו היה הענין בנס חנוכה שהקשו הראשונים למה תיקנו ח' ימים, הלא על יום הראשון היה להם שמן. אכן יען כי ביום הראשון עשו בעצמם הכנה והכלי להחזיק הנרבה הבאה להם וההכנה היא עיקר קיום המצוה לכן גם יום הראשון לנס יחשב גם הוא.

יא. יש לציין לדברי ה'שפת אמת' (מנוסה, מ"ט) וזל"ק: ר"ח טבת שהוא בחנוכה בודאי מקבל הר"ח הארות הנרות על כל ימי החודש כי בראש תלוי כל החודש. ויתכן לרמוז מה שמדליקין ל"ו נרות שהנרות מאירין ל"ו יום מתחלת חנוכה עד סוף טבת. ושמעתי מפי מו"ז ז"ל כי 'טבת' מלשון הטבת הנרות עב"ד. ויתכן לפרש כמ"ש בספרים כי ימי טבת הם ימי הסתר ולכן הקדים הרפואה שע"י הנרות מאירין גם ימי חושך אלו ואור כי טוב. עכל"ק.

וזל"ק: נקדים מאמרם ז"ל בגמרא (גיט"ה 3): 'הכנה דאורייתא' ומוכח לה רבה מקרא (שמות טו, ה) 'והכינו את אשר יביאו'. לבאר הענין, הנה בכל מצוה או תורה ותפלה צריך האדם להקדים לו הכנה את אשר יבא לפני המלך. כי הנה בכל דבר מצוה הוא נמשך ובא לו לאדם קדושה יתירה מעשיית המצוה כמ"ש 'אשר קדשנו במצותיו', לכן יתכן לפנות לבבו ולטהר נפשו לקודם כל דבר ולהכין את עצמו להעשות כלי להשראת הקדושה מן המצוה אח"כ, וכמו שאמרו (עוקץ פ"ג מ"ג) לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, רצונו לומר, לעשות עצמו שלם וכלי להחזיק ברכה כי באם לא כן לא עשה כלום.

נמצא כי ענין ההכנה הוא כלי המחזיק המצוה ושייך להמצוה. וזהו שאמר כי ההכנה דאורייתא כמו המצוה דאורייתא. וזהו שאמרו תוספת שבת דאורייתא כי ההכנה לשבת הוא דאורייתא כנ"ל. ויען כי ההכנה הוא יד המחזיק להמצוה והתחלה אליה, הנה כמות תחשב אף היא כי ע"י התחלה היא

מעוררים בזה 'אתערותא דלתתא', וכאשר מגיע שעת הכושר מתעורר 'אתערותא דלעילא', ואור הגנוז יורד ומאיר בהדר יקרו את כל הבריאה. האור הניסיי שלמעלה מדרך הטבע, יורד ומתגלה כאן בתוך הבריאה. הביטול האלוקי שמכריז ואומר 'אין עוד מלבדו' - אין מציאות כלל של בריאה, יורד וחודר בתוך הבריאה עצמה, בתוך הטבע.

ומסופר², שהרה"ק רבי מאיר אב"ד קארסטטשוב, בעל מחבר ספר 'מאיר עיני חכמים' על חנוכה, היה צופה ומביט על רבו המובהק הרה"ק רבי זאב וואלף מזיטאמיר ז"ע, בעל "אור המאיר", שהיה עומד ומטיב את הנרות כמה וכמה שעות ופניו כלפידיים, והרגיש ברבו הקדוש את כל הכוונות אשר הוא מכוון אז, וכשבא לביתו חקקם בספרו הקדוש.

ג היחוד השלם

בכל מצוה ומצוה נפעל יחוד עליון במרומים, יחוד קוב"ה ושכינתיה, יחוד בין הקב"ה לכנסת ישראל, אך במצות הדלקת נר חנוכה מורגש היחוד באופן נעלה יותר, וממנו אפשר ללמוד על היחוד שנפעל במצוות אחרות.³

והנה שלושה חלקים קיימים בקומת האדם:

החלק העליון - הוא ה'מחשבה' שבראש.

החלק האמצעי - הוא ה'רגש' והדיבור שעולה מהלב.

והחלק התחתון - הוא ה'מעשה' שמתבטא ברגלים.⁴

יב. ראה בספר 'קהל חסידים החדש' (לניו יורק, מאי, 1967) קנא) בזה"ל: בעיר קאריסטשוב היה שם הרב הצדיק המקובל ר' מאיר ז"ל אב"ד, וחיבר ספר 'מאיר עיני חכמים' והספר הזה רובו בנוי על כוונת נר חנוכה, כי ה"ר מאיר הנ"ל בא פעם אחת לרבו הקדוש ר' זאב וואלף המגיד מזיטאמיר ערב חנוכה וראה את רבו עומד ופניו כלפידיים ומנקה את הלעמפיל של חנוכה, כן היה ערך כמה שעות, והרגיש ברבו הקדוש את הכוונות שהוא מכוון אז, וכשבא הרב ר' מאיר ז"ל לביתו חיבר את

יג. **ובדאיתא** בזוהר (נרש"ט נא). מאן דבעי למנדע חכמתא דיחודא קדישא יסתכל בשלהובא [הרוצה לדעת סוד היחוד הקדוש יתבונן בשלהבת האש]. ויתבאר בהרחבה לקמן.

יד. כי הרגלים אין בהן חלק המחשבה ולא חלק הרגש, אלא חלק המעשה

לפעמים מתדבק האדם בבוראו - רק בחלק המעשה. הוא עושה את המוטל עליו לעשות מתוך נאמנות ויראת שמים, עם כל דקדוקי ההלכה. ויתכן שרוב שנותיו מתהלך האדם עם דביקות זו - בחלק המעשה, הוא מושלם בקומה זו ואינו עולה לקומה גבוהה יותר של רגש ומחשבה.

לפעמים מתעוררין בקרבו גם המידות, הוא מתחבר בבוראו גם בחלק הרגש והלב, ועובד את קונו באהבה ויראה, מתוך רגש עז להתדבק בבורא ית'. ובפרט לעת שמחה או חלילה בעת צרה, שאז תופס את הקשר עם בוראו בקומה האמצעית שהיא חלק המידות.

ולפעמים - כגון בשבתות ויו"ט - נופלת עליו הארה, ומשיג שהבריאה כולה בטילה, אין בה כח ויכולת כלל, והכל רק מהשפה ולחוץ, כי הטבע אינו קיים כלל ורק הבורא ית' הוא בורא ומנהיג, והכל נעשה ברצונו התמידי, והוא מהווה כל רגע את כל פרטי הבריאה. באותה שעה מתדבק בבוראו גם בקומה העליונה שהיא חלק המחשבה, וכאשר ניגש לקיים אז מצות בוראו מתוך מחשבה רגש ומעשה, נעשה 'יחודא שלים', עד שכל קומת האדם, מחשבה רגש ומעשה, דבוקים בבורא כל העולמים, בלי הפסק.

לעת כזאת, כאשר כל חלקי קומת האדם דבוקים ביחודא שלים בבורא ית"ש, הרי זה מעורר את היחוד העליון של קוב"ה ושכינתיה. הווי אומר: 'קוב"ה' - שהוא קדוש ומובדל, נעלם מכל רעיון, למעלה למעלה מדרך הטבע, מתייחד עם 'שכינתיה' - האור שלו השוכן בתחתונים ובתוך הטבע. הבורא מתייחד עם הבריאה, והמלך עם מלכותו. הטבע מתייחד עם למעלה מהטבע, הבריאה כולה מתבררת כמציאות אלוקית, אין שום פירוד ביניהם, אין כאן מציאות נפרדת של בריאה, אלא הכל כלול במקור ושורש האלוקי.

ד

על ידי היחוד מאיד מלמעלה הדביקות האלוקית הבלתי מושגת

ויש להדגיש כי הדביקות האלוקית מופשטת מאוד, ועומדת למעלה משלושה חלקים אלו. שהרי הקב"ה 'לית מחשבה תפיסא ביה כלל', וכל זמן שהאדם מרגיש את הדביקות עם בוראו בחלק המעשה או בחלק הרגש ואפילו בחלק המחשבה, אינו דבוק עדיין באור האלוקי עצמו, כי את האור האלוקי לא שייך להשיג, הוא פשוט בתכלית הפשיטות, אין לו שום הגדרה ולא שום דמיון כלל^ט.

זאת נזכר 'הליכה' לגבי ה'מעשה'.
 מו. יסוד גדול מעמיד לנו בספה"ק פרי
 הארץ (פרשם ויקהל פקודי) זול"ק: ובאמת

בלבד, וכאדם שאומר לחברו 'אני הולך
 לעשות את בקשתך' ואינו הולך ברגליו
 כלל, אלא יושב ומסדר את פעולתו, ובכל

הדביקות האלוקית היא 'אור' של חיבור, אור של דביקות הצורה ביוצרה, אור פשוט מאוד שאינו נחלק בהגדרות שכליות או ברגשות הלב, אלא 'באבנתא דליבא תליא מילתא' (מגילה כד:), בנקודת החיבור של איש ישראל בקונו, כאהבת איש לבנו, שהיא אהבה טבעית למעלה מטעם ודעת, אהבה עצמית, אהבה פשוטה, שאין לה הסבר והגדרה.

כל שלושת החלקים הנזכרים - מחשבה רגש ומעשה, אינם אלא 'אמצעי' אל העיקר, שהוא החלק הרביעי, דהיינו ה'אור' וה'אש' העולה על ידם בבחינת 'נר מצוה ותורה אור', והיינו שהמצוות הם כמו 'נר' שיש בהם שלושת חלקי 'מחשבה רגש מעשה', ועל ידם שורה 'אור התורה' שלמעלה מכל השגה¹⁰.

ממשיכים את האור האלוקי דהיינו אור התורה שתודר לתוך הגשמיות ממש, וזהו 'אור התורה' שמאיר על היצר מצוה'.

וראה בספה"ק שפת אמת (שם מל"ח) וזל"ק: התורה ניתנה בעוה"ז להמשיך אור התורה גם בעיני הגשמיות למצוא הפנימיות בכל דבר בכח התורה ומצותיה וממילא כשנתעורר הפנימיות תוך החיצוניות הוא יקר מאוד נעלה יותר מהפנימיות כשהוא בלי לבוש. עכל"ק.

עוד איתא בשפת אמת (צעהלוק מל"א): 'נר מצוה ותורה אור'. כי המצות הם הכנה לקיום האור, כי המצות הם מהתורה. וע"י שהוא ציווי השי"ת נמשך דביקות המעשה לפנימיות שבה כי כל הנבראים בהתורה באורייתא ברא קוב"ה עלמא. והמצות הם קיום אור חיות התורה שיש בהנבראים כנ"ל. וזה יגדיל תורה. והוא בחי' תורה שבע"פ שביד האדם ע"י המצות להמשיך אור התורה בכל מעשיו כמ"ש קרוב כו' בפיו ובלבבך לעשותו. וז"ש בהעלותך כי ע"י המצות שנגד איבריו של אדם מתברר שכל הנבראים רק כלים מיוחדים לפנימיות חיות השי"ת

שאינו שום השגה משנת ותופסת הדביקות האמיתי באין סוף בשום שכל, כל שכן בהרגשה ותענוג, ממילא מובן שכל הרגשת היראה או אהבה או תענוג הדביקות והרגשת עניני כל אדם כוזב, כי 'לא ברעש ה'" (מ"א יט, יב), אבל הדביקות האמיתי אחר המורגש הוא השאינו מורגש בשום תפיסה, והראיה כי לא יראני האדם וחי' (שמות לג, ט), כי אם ע"י האמונה בלי שום הרגשה, שהוא ענין כמול המציאות שאי אפשר לעמוד עליו בעצמו וכל שכן להבין ולהשכיל לאחרים, הוא הנקרא 'לשמה' של כל אדם לפום דרגא דילא. אבל אי אפשר להגיע אליה כי אם ע"י פתויי הגוף עם 'שלא לשמה' תחילה שהוא היראה והאהבה והתענוג, אשר בלתי אפשרותם לחול ג"כ כי אם ע"י האמונה בשכר ועונש ושאר ענינים וע"י אמונה זו מגיע למעלה הימנה כנזכר. עכל"ק.

זו. כי התורה הוא עצם הדביקות האלוקי, שנמשך בתוך העולם על ידי מעשה המצוה, שהרי רוב המצוות הם בענייני גשמיות וחומריות, ועל ידי קיום המצוות

ה

חלקי המנורה בנגד חלקי הנפש

המנורה, על כל חלקיה, רומזת על חלקי הגוף השונים.

במנורה יש שלושה חלקים: שמן, פתילה וכלי.

ה'כלי' הוא בית קיבול חיצוני, בתוכו יש 'פתילה' השואבת את ה'שמן' ומכינה חומר בעירה לשלהבת.

כאשר מכינים את שלושת החלקים כראוי, שורה עליהם החלק הרביעי - 'השלהבת', שאי אפשר לאחוז בה כי אש אוכלת היא.

הכלי, הפתילה, והשמן, כל אחד מהם נחוץ ובלעדיו אין כלום, אבל העיקר הוא החלק הרביעי - 'השלהבת' העולה משלשתם.

כך גם קומת האדם נכללת משלושה חלקים בסיסיים: מעשה, רגש ומחשבה. יש את ה'כלי' - שהוא הגוף החיצוני עם החושים הגשמיים והמעשיים, בתוכו יש 'פתילה' - מערכת הרגשות שבלב, והיא שואבת את ה'שמן' - המחשבה שבראש, ומכינה חומר בעירה שעל ידו תבער השלהבת.

ברגע שהאדם הכין כראוי את שלושת החלקים שבחלקי קומתו - המעשה, הרגש והמחשבה, יכולה לשרות עליהם החלק הרביעי, השלהבת - הקשר והחיבור של הנשמה עם הקב"ה.¹

למעלה מן השכל הוא, והנה נר מצוה הוא מן המצוה מן התורה, אם כן התורה למעלה מן השכל, כי המצוה יקבל השפעה מן התורה. והנה המנורה ירמז לאור התורה, ואם זה בעצמו מצוה שנצטווה להדליק נרות המנורה, מוכרח שיש עוד למעלה אור שהמנורה מקבל השפעה ממנו ובוה נצחו את היונים שהראו להם כי יש עוד אור למעלה לכן הותקן דווקא להזכיר נס זה כי בזה נצחו את היונים. עכ"ד.

יז. ראה בספה"ק שם משמואל (הגדה זל פס) וז"ל: כי 'מחשבה דיבור

שבהם ומעלה הכל לשורשו והוא חיבור ז' הנרות באור שבעת הימים. עכ"ד.

וראה עוד מה שכתב בספר שיח שרפי קודש (מנוסח אמת לא) בשם הרה"ק מסאכטשוב זי"ע, וז"ל: מה שנתקן להדליק נרות להזכיר נס המנורה ולא נתקן לעשות זכר אחר להזכיר הנסים אחרים שנעשו אז, כי כתיב 'נר מצוה ותורה אור', והנה חכמת היונים היה גדולה בימים ההם והם שאמרו שהחכמה הוא עד שישגיג השכל ומה שלמעלה מן השכל לאפס יחשב לבן אנחנו מאמינים בני מאמינים לבן חושבים כי אור התורה

על ידי שהאדם מכין את 'חומר הבעירה', את העצים למדורה, שהם חלקי קומתו: מחשבה רגש ומעשה, עושה את עצמו 'כלי' לקבל את ההשראה העליונה של האור הבלתי מושג שלמעלה מדרך הטבע, וזו היא הדביקות האלוקית שאינה נתפסת בכלי השכל, אלא כמוה כאבוקה בוערת שאי אפשר לאוחזה, אי אפשר להגדירה, אין לה ממשות, אבל היא קיימת, ועומדת ומאירה מעל האדם".

היוונים נלחמים נגד האמונה שלמעלה מהשכל

על נקודה זו יצאו היוונים להלחם בחירוף נפש. הם הניחו לישראל לשמור תורה ומצוות שיש להם טעם על פי השכל, אך גזרו שלא לקיים 'חוקי התורה' שאין בהם טעם - "להעבירם מחוקי רצונך"^ט.

היוונים חשבו שהעולם נגמר במקום שהשכל נגמר, אך כבר אמרו צדיקי הדורות כי האמונה מתחילה היכן שהשכל נגמר, ואת הנקודה הזאת לא יכלו היוונים לסבול.

היוונים הכניסו בעולם את חכמת הטבע, הם התפארו בחכמתם, וכל העולם נהר אחריהם, הם התהלכו בגדולות ובנפלאות, ועבדו את אליל החכמה, חכמת הטבע.

וכל זה איננו שווה להם, כל גאוותם וחשיבותם בכל קצוי תבל נעצרה כאשר ראו איש ישראל מדבר על 'אמונה', והוא פונה ואומר ליווני החכם והמשכיל: אתה לא מסוגל להבין מה זה 'אמונה' כי הוא למעלה מהשכל, היכן שאתה - היווני - מסתיים, שם אני מתחיל.

הנפש מתפעלת ומתרגשת, וכמאמר הכוזרי שהענין האלקי חל על כל מקום שמצא מוכן לו. עכל"ק.

יח. והביאור בזה, כי שלושה לבושים 'מחשבה דיבור מעשה' הם כנגד שלושה עולמות ב"ע, וצריך להעלותם אל חלק האור שכנגד עולם האצילות שהוא אלוקות ממש.

יט. וכמו שכתב הרמב"ן (ויקרא טו, ט): היינו צריכים לחסום פי המתחכמים בטבע הנמשכים אחרי היווני אשר הכחיש כל

ומעשה' הם שלשה לבושי הנפש, שאף המחשבה היא רק לבוש שהנפש מתלבשת בו, ועדיין אינו נוגע תוך הנפש אלא רוחף מלמעלה, ודבר הנוגע לעצם הנפש הוא ההתפעלות ורגש הנפש, וכאשר האדם איננו מתפעל בעבודתו ותורתו עדיין היא מבחוץ, אך זהו מתנת הש"י ואינו מסור ביד האדם, ויש יגע ואינו מוצא. וכאשר שלשה הלבושים אלה מתטהרים ומתלבנים שזהו דבר המסור ביד כל אדם, אז ממילא שורה עליהם אור אלקי ואז

והיווני מתחיל לחשוב: איך אני מסוגל להגיע למעלה מהשכל, ואינו מצליח. כי 'שכל' אינו כלי להשגת דברים שלמעלה מהשכל.

וכדי שתהא ידם על העליונה יצאו בחוזק יד לגזור על ישראל שאסור להאמין ב'אמונה פשוטה', כמו שדרשו חז"ל (ב"ר ב, ד): 'וחושך' זה גלות יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן, שהיתה אומרת להם, כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל.

לא זו בלבד, אלא שכאשר יהודי עובר ליד היווני, והיווני בוחן אותו: כמה אתה שוה? מה היא דרגת הידיעות שלך, כמה חכמה יש בך, האם אתה חכם או טיפש. והיהודי אומר לו: הנני יהודי, יש בי נקודה פנימית, אי אפשר להעריך אותי לפי חכמה ולפי שכל, כשם שערכו של הבן לא יעלה ולא ירבה אצל אביו באם יוסיף חכמה ודעת.

זו היא קנה המידה של היוונים - האדם נחשב לפי הדעת שבו. אם הוא משכיל - הרי הוא חשוב ונכבד, ואם הוא פתי - אין בו מאומה, ואיש לא יתעניין בו.

אך אנו כיהודים יודעים להעריך את כל אחד מישראל, אפילו הפשוט ביותר, ולא זו בלבד, ככל שהוא פשוט יותר - כך הוא נעלה יותר, כי הוא מסוגל להתדבק באור הפשוט שלמעלה מהשכל.

וזה הכעיס את היוונים, הם לא היו מוכנים שמגיעים יהודים ומנפצים את אליל החכמה שלהם?

חנניה (נמוות ט): ההוא גברא דאזיל ובעי איתתא ולא יחבו ליה, מאי חזי ליה דאזיל היכא דמידלו מינה. [פירוש, אדם שביקש לשאת אשה וסירבו לתת לו, וכי רצה לילך ולבקש אשה מיוחסת מן הראשונה, והרי כל שכן שלא יתנו לו, ובוודאי לקח אשה פחותה יותר].

שקל רבי יהושע שיכתא, תתאי דצה - לא עאל, דלי דצה - ועאל. אמר, האי נמי מיתרמי בת מזליה. [פירוש, נטל רבי יהושע מחט, ונעצה בכותל בתחתיתו ולא נכנס, ושוב העלה את ידו ונעצה במקום גבוה יותר, ושם ננעצה. אמר להם, אף זה טוב עושה אם מבקש הוא אשה מיוחסת

דבר זולתי המורגש לו, והגיס דעתו לחשוב הוא ותלמידיו הרשעים, כי כל ענין שלא השיג אליו הוא בסברתו איננו אמת. עכד"ק.

ב. חכמי אתונה - שהיו ראש חכמי היוונים, ביקשו לחלוק על כך שהאמונה הישראלית הם האומה החשובה ביותר שבחר בהם הקב"ה מפני מעלתם, וטענו שכיון שהחזיר הקב"ה על כל האומות ולא הסכימו לקבל התורה על כן הלך לישראל שהם שפלים מכל האומות והם הסכימו לקבל התורה.

וזהו ששאלו חכמי אתונה לרבי יהושע בן

הם נכנסו לבית המקדש, השתוללו בחמת זעם - 'וטמאו כל השמיים', לקחו את השמן - את החכמה, וטמאו אותם, כי לדעתם אין מושג של 'מחשבות קדושות', 'אמונה', 'דביקות', אלא הכל תלוי בשכל האנושי, אם השכל מבין את הדבר - הרי זה קיים, ואם אין השכל מבין - אין זה קיים ח"ו.²

מן הראשונה, כי שמא היא בת מזל[ן].

ופירש המהרש"א (מיושי אגדות סס): הוא מבואר שאלו המינים כפרו במעלת ישראל ובחכמה אשר להם ע"י תורת אלהית שנתייחדו ישראל ליתנה להם יותר מכל שאר עובדי כוכבים וע"י התורה נעשו ישראל בת זוגו ובת מזליה של הקדוש ברוך הוא כמפורש בכמה כתובים והם כפרו בזה. וזה שהביאו לו משל בדרך ארץ גברא דאזל ובעי איתתא ולא יהבו ליה מאי חזי דאזיל היכא דמידלי כו' דודאי אינו אזיל להיכא דמדלו מיניה דמכ"ש לא יתנו אותה לו אבל אזיל ליותר שפלה מהראשונה דאולי אותה יתנו לו. וכן הוא הדבר הזה, שכבר החזיר התורה לכל העובדי כוכבים כמ"ש (דברים לג, ג) 'וזרח משעיר' גו', מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן כו' ולא קבלוה וא"כ ע"כ מה שהלך אחר כך לישראל שיקבלוה לא משום דמדלי מינן אלא שהם יותר שפלים במעלה.

והשיב להם משל נמרץ, בזה שהתורה נמשלה למסמר נטוע וליתד תקועה יתד שהכל תלוי בה ואין לתקוע יתד למטה בכותל כי אין ראוי לתלות בו שום דבר, אבל יש לתקועו למעלה בכותל במקום שאפשר לתלות בו כל דבר. בן הוא התורה שהיא יתד שכל העולם תלוי בה,

וע"כ נצטרך לתקוע אותו למעלה מן העולם דהיינו באומה הישראלית שיש להם אחיזה בעולם העליון בצורת יעקב החקוקה תחת כסא הכבוד ונשמטתן שקבלו אותה בהיותם שם בדכתיב (דברים כט, יד) 'אשר איננו פה'.

וזה שסיים דמתרמי ליה בת מזליה, הם ישראל שאין להם מזל בשמים כמו שיש לשאר עובדי כוכבים לכל אחד ואחד מזל בשמים, אבל הם בת מזלו של הקדוש ברוך הוא כמ"ש יעקב חבל נחלתו גו' והוא למעלה מן השמים כמ"ש על (נלאשט טו, ה) 'יורצא אותו החוצה' גו' דהשתא היתד אשר עולם התחתון תלוי בו עליו דהיינו התורה הוא תקוע בישראל אשר הם למעלה מן השמים, וא"כ מה שהחזיר התורה לכל העובדי כוכבים לאו היינו מטעם שאמרתם, שהרי לא אפשר היה לתקוע היתד בכס למטה שא"א היה לתלות עליו כל העולם, אבל מה שהחזיר התורה לעובדי כוכבים גלוי וידוע היה לפניו שלא יקבלוה כדאמרינן במדרשות, וריב"ח לא היה חש להשיב להם במשל הזה רק על שאלתן במשלם.

כא. וכתב בדברי חיים (מונח): נס חנוכה היה הנס שהחשיכו עיניהם של ישראל (צ"ר ג, ד) עד שבחכמתם המוסרת רצו לפתות לבב ישראל, ובעונותינו הרבים

לפי חכמת יוון לא שייך שיש דבר 'קדוש' או 'טמא', הרי אי אפשר להוכיח ענין זה על פי שכל והגיון²², השכל האנושי והטבעי אינו יכול להסביר מדוע גוי יווני הנוגע בכד שמן נטמא השמן ואינו ראוי לעבודת בית המקדש, ואין זה אלא אמונה טהורה ותמימה המושרשת בנפשם של ישראל, ואת זה ביקשו היוונים לטמא ולעקור מן השורש²³.

ישראל ללמד חכמת חיצונית חכמת יוונית, וללמוד ממעשיהם, ועל ידי זה נחשבו עיניהם מלהביט בנפלאותיו ית"ש והשגחתו עלינו, ומלהביט בתורת ה', כמו שאנו מבקשים 'והאר עינינו בתורתך', 'גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך' (מסליס קיט, יט), רק עם כל זה נשאר בנו רשימה וציון מהקדושה, והיא שעמדה לאבותינו ולנו, והאיר ית"ש באורו עלינו, וממעט אור הקדושה שהיה בנו נתרכה ונתפשט.

וזה שאמרו חז"ל שהיוונים טמאו כל השמנים ולא נשאר רק פך אחד קטן של שמן, כי שמן רובו לחכמה (מנחות פה:). שהיא בחי' ראשית כמו שכתוב (מסליס קיא, י) 'ראשית חכמה', ומבחי' חכמה יוצא אור, כמו שכתוב (קהל מ, ט) 'חכמת אדם תאיר פניו', וכן שמן הוא ראשית שהוא עליון על כל המשקין, וממנו יוצא אור, והיוונים טמאו כל השמנים כנ"ל, שהמשיכו אותנו לחכמת טומאות חיצוניות כנ"ל, ולא נשאר רק 'פך אחד של שמן', רובו להרשימה של חכמה הקדושה הנשארת בנו, ואמרו בתוס' (ד"ה טהיה מונח) שהיה הפך שמן טמון בקרקע שלא נטמא בהיסט יעו"ש, רמוז שהיה הקדושה מוסתרת בצמצום גדול ולא היה כח בקדושה להיות בוקע ועולה לתקן את נפשינו כראוי כנ"ל, ונעשה נס במעט השמן זה, ונעשה הרבה והדליקו ממנו ח' ימים.

הרבה נפרצו, והרבה שמסרו נפשם על קדושת השם כידוע, ולא נותר רק מעט מזער כמבואר ביוסיפון (פ"ח ופ"כ פכ"ג) וגם בכתבי קודש למורי הקדוש [הרה"ק מראפשיץ] וצלח"ה ראיתי שכתב כי נשתייר אז רק מעט אמונה, לזה רמז פך של שמן שנשתייר (טבת טז:). והיה הנס שהשם יתברך השפיע לנו רצון וקדושה רבה, עד שכולם עמדו באמונתם, ולכן היה הנס בשמן, בחכמה (עי' מנחות פה:). שהוא האמונה והיה מעין העתיד, שיוסר לב אבן מקרבנו בעזר אלהי ממעל. והנה נס כזה מתעורר בכל ימי חנוכה שנתעורר חדשות.

כנ. בדברי הרמב"ם (הלכות מקואות פ"א ט"ז): דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירות הכתוב הן, ואינן מדברים שדעתו של אדם מברעתו, והרי הן מכלל החוקים. וכן הטבילה מן הטומאות מכלל החוקים הוא שאין הטומאה טיט או צואה שתעבור במים אלא גזירת הכתוב היא.

כנ. ראה בספה"ק זרע קודש (מנוסה) וז"ל: והנה היוונים שהיה יניקתם מאור נוגה, היו רע עין, שעל ידי שהיה להם ראות עין שלהם, נחשכו עיניהם של ישראל, והענין שעשו מסך מבדיל בין ישראל לאביהם שבשמים, על ידי ביטולם את ישראל מתורה ומצות, והמשיכו את

התגלות האור הגנוז

כנגד היוונים שביקשו 'להחשיך עיניהם של ישראל' התעורר האור הנעלם - 'האור הגנוז' - שהאיר בתוקף גדול בנסים גלויים בתוך הטבע, וביטל לגמרי את אמונת היוונים שהאמינו בטבע כדבר מוחלט.

היהודים הם 'עם חכם ונבון' (דברים ד, ו), הם אוהבים את החכמה ונמשכים אחר החכמה. ולכן כאשר אומות העולם לחמו בישראל ורדפו אחריהם, עמדו ישראל בגבורה ונלחמו בחירוף נפש על אמונתם ועל דתם. אבל כאשר הגוי מתחיל למכור 'חכמה', כאן יש פיתוי גדול, והיהודי מתחיל להמשך אחר חכמת הטבע וחכמת המדע וחכמת הרפואה.

כך קם לו דור חדש של 'מתיוונים' שאהבו את חכמת יוון ובזו לכל אותם יהודים קדמונים נלעבים ההולכים באמונה פשוטה ותמימה ומאמינים לדברים מופרכים שאין להם שום סמך על פי השכל.

עד שהתרחש נס המנורה, כאשר השמן המיועד לדלוק יום אחד דלק שמונה ימים רצופים. כאן התגלה שחכמת הטבע והמדע האדירה והעצומה אשר לעגה אל האמונה התמימה, התנפצה כליל. הטבע יכול לקבוע חוקים, אבל האמונה אינה חייבת לקבל הוראותיה. אין כאן שום הסבר על פי חכמת המדע, ובכל זאת דלק השמן בחצרות בית המקדש שמונה ימים⁷⁰.

אור הגנוז לצדיקים

כך נמשך דור אחר דור בתפוצות ישראל, בפרט כאשר אור החסידות העמיד את יסוד ה'אמונה' כחוצץ ומגן נגד החכמה וההשכלה אשר איימה להכחיד את כרם בית ישראל,

לפרסם הפלסופיא בעולם, ורצו להבריה גם את ישראל בהבליהם, וחשבו עיניהם של ישראל (צ"ר ג, ד) היינו הנסים שאנו רואים בחוש, רצו להכחיש, בדרך של אנשי כת הפלסופים, שנותנים טעות דופי שלא להאמין רק מה שרואים בעיניהם או ידוע להשכל, ואם לפעמים נראה להם

כד. ראה בספה"ק דברי חיים (מנוכה) וזל"ק: והנה בשמונת ימי חנוכה, שהיה הנס במנורה, כי הרשעים רצו לבטל אמונתנו האמתית והנסים הנראים, בפרט במנורה שנגלה הנס בנר חנוכה לכל העולם, והרשעים הללו אשר הולכים חשכה בפלסופיא הארורה, אשר אז בזמן ההוא התחילו חכמי יוון